

РІВЕНЬ ЖИТТЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Центральне місце серед факторів, що визначають рівень життя, належить доходам, їх величині і диференціації. Саме доходи членів суспільства, домогосподарств є головним показником їх добробуту. Дохід визначає матеріальне і духовне життя людей, можливість відпочинку, освіти, підтримання здоров'я, задоволення духовних потреб. Дохід - це кількість грошових коштів, благ чи послуг, отриманих індивідом, юридичною особою або економікою в цілому за певний період часу. Це ті матеріальні блага, які є в розпорядженні осіб і використовуються ними для задоволення своїх потреб.

Більшість цих благ задовольняється за допомогою споживчого бюджету. Споживчий бюджет, розрахований на основі певних норм і нормативів, називається нормативним. Розрізняють середній і мінімальний нормативні бюджети. Мінімальний нормативний споживчий бюджет – це нижній рівень забезпечення сім'ї матеріальними благами, зменшення якого унеможливує нормальне відтворення людини, означає злиденне існування сім'ї. Його ще називають бюджетом мінімальної матеріальної забезпеченості. Він виступає як поріг бідності, або прожитковий мінімум, бо забезпечує лише фізичне відтворення людини.

Прожитковий мінімум є по суті порогом бідності, при якій неможливо унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству у конкретний період часу. Межею бідності є рівень доходу, нижче якого неможливе задоволення основних потреб людини. Вона встановлюється як частка прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць. Виділяється і крайня форма бідності, що за стандартами цивілізації порівнюється з межею виживання.

Другим типом споживчого бюджету є бюджет середньої сім'ї, або середній дохід. Це дохід так званого середнього класу. В Україні, на жаль, середній клас ще не сформувався. Опосередкованим підтвердженням цього є дані обстеження, здійсненого Київським інститутом проблем управління ім. Горшеніна. На запитання: "Як Ви оцінюєте матеріальний стан Вашої сім'ї?" одержано такі відповіді. Жодних матеріальних труднощів не відчують 2,6 % опитаних сімей; 32,6 % опитаних сімей вважають, що в цілому на життя вистачає, але не на цінні речі; 12,7 % сімей матеріальних труднощів не відчують, за винятком особливо великих покупок (житло, дорогий автомобіль тощо). Ледве зводять кінці з кінцями 19,3 % сімей, а 32,9 % вважають, що на харчування вистачає, але придбання одягу чи взуття викликає труднощі. З цих даних видно, що з великою натяжкою до середнього класу можна віднести 15,6 % сімей. А в розвинутих країнах середнім класом є до 55 % населення.

Про відсутність середнього класу свідчить і різниця між доходами багатих і бідних. В Україні вона в 7–10 разів вища, ніж у Західній Європі та США. Високим є також розрив у рівнях заробітної плати працівників бюджетної сфери. В Україні він становить 1:40, тоді як у Західній Європі – 1:4, а у США – 1:5. На початок XXI ст. 20 найбагатших кланово-олігархічних сімей привласнювали 80 % національного багатства України. Найзаможніша п'ята частина населення України здійснює майже 40 % сукупних витрат.

Про низький рівень доходів населення України свідчить і структура сукупних витрат домогосподарств. Частка витрат на продовольчі товари становить майже 2/3 доходів, тоді як середнє домогосподарство США на такі цілі витрачає близько 17 % свого доходу (і це при значно більшому обсязі продуктового кошика у фізичному вираженні і вищій його якості). Ці дані підтверджують дію закону Енгеля, суть якого полягає в тому, що частка національного доходу, витраченого на харчові продукти, є важливим індикатором рівня життя. Чим менша ця частка, тим рівень життя вищий. В той самий час частка витрат на задоволення соціальних та культурних потреб більша у тих країнах, де вищий рівень життя.

Для боротьби з нерівним розподілом доходів населення України необхідно удосконалювати механізм регулювання диференціації і основними шляхами подолання нерівності доходів населення повинні бути:

- встановлення мінімальної заробітної плати на рівні, не нижчому за реальний прожитковий мінімум;
- запобігання виникненню заборгованості з виплат заробітної плати шляхом надання їй статусу першочергового платежу на підприємствах;
- обмеження корумпованості та тінізації підприємницької сфери, що необхідно для розширення малого бізнесу і підвищення рівня життя населення та формування середнього класу в Україні;
- зниження обтяжливого оподаткування та стабілізації податкового законодавства, стримування інфляції, захист конкуренції; підвищення ефективності виробництва, що призведе до зростання рівня оплати праці та підвищення частки заробітної плати у виробленому продукті.

Звісно, таке становище негативно позначається на економіці України, адже фактор високої диференціації починає гальмувати економічне зростання.

Прожитковий мінімум – 2016 в Україні

Місяць	На 1 працездатну особу	Особам, втратившим працездатність	На 1 особу на місяць
січень	1378 грн.	1074 грн.	1330 грн.
лютий	1378 грн.	1074 грн.	1330 грн.
березень	1378 грн.	1074 грн.	1330 грн.
квітень	1378 грн.	1074 грн.	1330 грн.
травень	1450 грн.	1130 грн.	1399 грн.
червень	1450 грн.	1130 грн.	1399 грн.
липень	1450 грн.	1130 грн.	1399 грн.
серпень	1450 грн.	1130 грн.	1399 грн.
вересень	1450 грн.	1130 грн.	1399 грн.
жовтень	1450 грн.	1130 грн.	1399 грн.
листопад	1450 грн.	1130 гр.	1399 грн.
грудень	1550 грн.	1208 грн.	1496 грн.